

Ļoti spilgti šajā konferencē tika pārstāvēta arī tradicionālā uztura tematika. Šoreiz tā bija veltīta tatāru tradīcijām. Tika atainotas gan Tatarstānā dzīvojošo tatāru, gan Lietuvas vēsturiskās (kopš 14. gs.) minoritātes – tatāru kopienas kultūrvēsturiskā atmiņa un tradīcijas. Tradicionālā uztura tēmai bija veltīta ne tikai atsevišķa teorētiskā sadaļa, bet bija iespēja arī degustēt Lietuvas tatāru tradicionālos ēdienus konferences izbraukumā uz Nemežis ciemu Viļņas pievārtē. Tur ir spēcīga šīs vēsturiskās minoritātes kopiena. Tās mošejā konferences dalībnieki tika iepazīstināti ar musulmanisma praksi Lietuvā. No sabiedrības pētnieka viedokļa bija interesanti klausīties šī stāstījuma retorikā, tajā, kā tika argumentēts un runāts par mūsdienās sabiedrības interesi piesaistījušajiem dažādiem ar musulmanismu saistītiem jautājumiem, piemēram, sievietes un vīrieša lomu sadalījums, ģērbšanās noteikumi, džihāds jeb svētā cīņa u.tml.

Vairāki Bulgārijas, Igaunijas un Lietuvas kolēģu referāti bija tapuši starptautisku sadarbības projektu ietvaros. Tā kā konferences tematika bija veltīta Balkāniem un Baltijai, tie atspoguļoja pētnieciskā materiāla salīdzinājumu šajās valstīs.

Konferences darbs visu trīs dienu garumā bija spraigs un intensīvs. Pēc zinātniskā foruma beigām referenti tika aicināti nolasītos ziņojumus pārstrādāt zinātnisku rakstu formā un iesniegt publicēšanai konferences organizatoriem. Konkrētais izdevuma veids vēl tiks precizēts.

Anete Karlsonē

III ZINĀTNISKĀ KONFERENCE “JAUNO VĒSTURNIEKU ZINĀTNISKIE LASĪJUMI” VALMIERĀ

Valmieras muzeja telpās 2017. gada 20. oktobrī notika pēc skaita jau trešā zinātniskā konference “Jauno vēsturnieku zinātniskie lasījumi”, kuru organizēja Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūts ciešā sadarbībā ar Valmieras muzeju. Šīs konferences tapšanu padarīja iespējamu nacionālās programmas “Letonika” līdzfinansējums un Valmieras muzeja līdzstrādnieku iniciatīva. Līdzīgi kā iepriekšējās, arī šī konference bija iecerēta kā iespēja jaunajiem vēsturniekiem prezentēt savus pētījumus plašākam speciālistu un interesentu lokam un aktīvi diskutēt gan par savu pētāmo objektu, gan par kolēģu veikumu.

Konferenci atklāja Valmieras pilsētas pašvaldības domes priekšsēdētājs Jānis Baiks, LU Latvijas vēstures institūta direktors Dr. hist., LZA īstenais loceklis Guntis Zemītis un Valmieras muzeja vēsturnieks Mg. hist. Alberts Rokpelnis. Visi trīs akcentēja šīs konferences nozīmīgumu, aktualizējot sabiedrībā ar vēsturi saistītos jautājumos, pievēršoties vēl maz izziņātām vēstures lapaspusēm. J. Baiks uzsvēra, ka Valmieras pašvaldība atbalsta ne tikai sportu un dažādas kultūras aktivitātes, bet arī šo nu jau par tradīciju kļuvušo Valmieras muzeja iniciatīvu. Viņaprāt, svarīgi, ka konference nes Valmieras vārdu un ka tiek veicināta sadarbība starp muzeju un citām institūcijām.

G. Zemītis izteica gandarījumu, ka konferences notiek novados, nevis tikai Rīgā, tādējādi ļaujot jaunākajiem pētījumiem izskanēt plašāk. Viņš uzsvēra, ka Latvijas vēstures izpētei ir svarīga ikkatra šāda aktivitāte, un, runājot par konferences nozīmi, izcēla arī faktu, ka “jaunie” gūst ne tikai uzstāšanās pieredzi, bet tiek dota iespēja mācīties arī rakstīt zinātniskas publikācijas. Savukārt Valmieras muzeja vēsturnieks A. Rokpelnis pauda prieku par veiksmīgu sadarbību ar LU LVI un tā pētniekiem vairāku gadu garumā, kas nodrošina iespēju studentiem, topošajiem zinātniekiem aprobēt savus pētījumus zinātniskā vidē. Vēsturnieks izteica cerību, ka konferences ideja un formāts jau sāk iesakņoties un kļūst par stabilu vērtību Valmieras muzeja darba plānos.

Konference bija iedalīta divās daļās. Vispirms īpaši aicinātie viesi nolasīja ievadreferātus par Latvijas vēsturē nozīmīgām tēmām, kurus noklausījās visi pasākuma dalībnieki. Pēc tam jaunie vēsturnieki strādāja divās grupās, kurās referāti bija apvienoti pēc hronoloģiskā principa, vienā – ziņojumi par periodu no vissenākajiem laikiem līdz 20. gadsimtam, otrā – par Latvijas 20. gadsimta vēstures jautājumiem. Kopumā konferences otrajā daļā jaunie vēsturnieki nolasīja desmit referātus.

Konferences sākumā izskanēja divi ievada referāti. Pirmais uzstājās Mg. hist. Mārcis Kalniņš, kurš kopā ar Dr., LU LVI vadošo pētnieku Valdi Bērziņu bija sagatavojuši prezentāciju ar nosaukumu “Arheoloģiskā izpēte Riņņukalna akmens laikmeta apmetnē 2017. gadā”. Referents lieliski raksturoja 2017. gada veikumu apmetnes izpētē, norādot, ka pat jau it kā izpētītu apmetņu arheoloģiskajā materiālā joprojām var atrast daudz vērtīgu norāžu par akmens laikmeta cilvēku dzīvi. Savukārt Dr. hist. Jānis Šiliņš referātā “Lielais meklējumu gads: Vidzeme 1917. gada politiskajos procesos” norādīja uz daudzo politisko norišu

savstarpējo mijiedarbību, kas atkal un atkal rosina diskusijas par Latvijas valstiskuma idejas rašanās apstākļiem. Referents akcentēja 1917. gadu kā laiku, kad sabiedrība meklēja izeju no kara un kad notika šķelšanās starp lielinieku atbalstītājiem un pretiniekiem.

Konferences pirmajā sēdē uzstājās trīs referenti – Liene Ozoliņa, Agnese Geduševa, Viesturs Rasnācis. L. Ozoliņa analizēja mākslas darbu kā vēstures avotu, par piemēru ņemot Pēterā Kundziņa darināto Latviešu zemnieku savienības 1925. gada priekšvēlēšanu plakātu “Stingrā roka”. A. Geduševa skatīja Latvijas PSR un Latvijas Republikas himnu mūzikas nozīmi sabiedrisko norišu kontekstā. V. Rasnācis referēja par Vācijas lomu Latvijas uzņemšanā NATO.

Konferences otrā sēde bija sadalīta divās darba grupās. Pirmajā darba grupā “Latvijas vēsture no akmens laikmeta līdz 20. gadsimtam” uzstājās pieci referenti – Vanda Visocka, Liena Sakne, Dardega Legzdiņa, Edgars Plētiens un Līga Irbe.

Vanda Visocka referēja par keramikas trauku veidmasas sastāva tradīcijām vēlajā bronzas laikmetā, atklājot klausītājiem, kā zvīrgzdu, organikas (gliemežvāku, augu), dzelzs savienojumu un liesinātāju klātbūtne veidmasās var liecināt par keramikas attīstību.

Liena Sakne stāstīja par Kurzemes un Gotlandes starpkultūru kontaktu vēlajā dzelzs laikmetā izpētes iespējām pēc arheoloģiskā mantojuma materiāliem. Pēdējos gados pieminekļu pētījumos Kurzemē ir atklātas vairākas tieši skandināviem tipiskās rotaslietas, kas jaunos pētniekus rosina pievērsties tēmai par Kurzemes un Gotlandes noturīgo starpkultūru.

Dardega Legzdiņa savā referātā pievērsās bioarheoloģijas tēmai, prezentējot stabilo izotopu analīžu rezultātus no Lubāna mitrāja akmens laikmeta senvietām. Apkopojot dzīvnieku kaulu oglekļa un slāpekļa stabilo izotopu proporcijas, tika demonstrēta lokālās izotopu ekoloģijas variācija 11 dažādās senvietās Austrumbaltijā. Viens no galvenajiem referāta secinājumiem bija, ka, veicot izotopu analīzes cilvēku kauliem, nepieciešams pievērsties arī lokālās izotopu ekoloģijas izpētei.

Edgars Plētiens aplūkoja dažādo apdzīvoto vietu nosaukumu variantus viduslaiku dokumentos un šo nosaukumu iespējamo saturu un statusu. Viņš vairāk uzstādīja jautājumu nekā atbildēja uz to, vai konkrētā vārda rakstītājs izdara apzinātu izvēli vai pieturējās pie kādas tradīcijas.

Līga Irbe stāstīja par Toces muižas un Ernsta Gideona fon Ļaudona likteņiem un to vēstures saglabāšanas un “atcerēšanās” jautājumu, jo

20. gadsimta 20.–30. gadu muižas īpašnieka Reinholda Lamstera atraktīvā personība atstājusi lielāku nospiedumu vietējo atmiņā nekā 18. gadsimtā Čehijā un Austrijā karojušais un tur vēl mūsdienās zināmais karavadonis Ernsts Gideons fon Ļaudons.

Otrajā darba grupā “Latvijas 20. gadsimta vēstures jautājumi” ziņojumus nolasīja pieci referenti – Agnija Ruhocka, Inna Gile, Mārtiņš Dātavs, Ginta Ieva Bikše un Kaspars Strods. A. Ruhocka referēja par Latvijas Mākslas akadēmijas trīs studentu organizāciju lomu sabiedrībā un jauno mākslinieku profesionālajā izaugsmē laika periodā no 1923. līdz 1940. gadam. I. Gile aplūkoja Valmieras garnizona lazaretēs, kas bija viena no kopā četrām lazaretēm, darbību un nozīmi Latvijas Neatkarības kara laikā 1919.–1920. gadā. M. Dātavs skatīja Latvijas dzīvnieku aizsardzības biedrības darbību no 1935. līdz 1940. gadam, bet G. I. Bikše raksturoja Latvijas un Spānijas attiecības Spānijas pilsoņu kara (1936–1940) kontekstā. Savukārt K. Stroda referāts “Ebreji varakļāniešu un apkārtnes iedzīvotāju kultūratmiņā: holokausts” raisīja diskusijas par mutvārdu vēstures interviju ticamības pakāpi un iespējām tās izmantot pētniecībā.

Konference arī kopumā ļoti pozitīvi izcēlās ar to, ka pēc katra referāta notika aktīvas un produktīvas diskusijas par katru minēto tēmu. Referentiem uzdeva dažāda veida jautājumus, kuri dažkārt bija gan ne-tradicionāli, gan precizējoši, liekot jaunajiem vēsturniekiem tuvāk skaidrot savu nostāju par kādu problēmu.

Konferences noslēgumā gan referenti, gan klausītāji aktīvi izmantoja iespēju pie kafijas tases diskutēt par dažādiem ar Latvijas vēsturi saistītiem jautājumiem. Šādas konferences par Latvijas vēstures maz pētītām tēmām ir nepieciešamas, lai, no vienas puses, aktivizētu sabiedrības iesaistīšanos vēsturisko procesu apzināšanā un, no otras puses, padarītu jauno vēsturnieku pētījumus sabiedrībā vairāk pieejamus.

Anita Čerpinska, Edvīns Evarts